

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG

Den 16. marts 2018 kl. 09:30 holdt Østre Landsret offentligt retsmøde i retsbygningen,
Bredgade 42, København.

Som dommere fungerede landsdommerne Ole Dybdahl, Tine Vuust og Morten Christensen, førstnævnte som rettens formand.

Der foretoges fortsat hovedforhandling

24. afd. nr. B-3448-14;

1) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

6) _____

7) _____

8) _____

9) _____

10) _____

11) _____

12) _____

13) _____

14) _____

15) _____

16) Inge Genefke og Bent Sørensens Antitortur Støttefond

som mandatar for _____

17) _____

18) _____

19) _____

20) _____

21) _____

22) _____

23) _____

(advokat Christian F. Jensen, besk., for sagsøgerne 2 til 15 og 17 til 23,
og advokat Christian Harlang for så vidt angår sagsøgerne 1 og 16 samt
den del af sagen, hvori der ikke er dækning under den meddelte fri proces)
mod

Forsvarsministeriet

(advokat Peter Biering)

For sagsøgerne mødte advokat Christian Harlang og advokat Christian F. Jensen.

For sagsøgte mødte advokat Peter Biering. Med advokaten mødte tillige advokatfuldmægtigene Emil Wetendorff Norgaard og Malthe Gade Jeppesen.

Sagsøger 14 var mødt. Som tolk for sagsøger mødte Allan El-Zayat.

Som vidne mødte Anders Norby.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Anders Norbys tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Anders Norby forklarede blandt andet, at han i dag er ansat som projektchef i Novo Nordisk. I 2004 var han ansat som kaptajn i staben i operationssektionen på hold 4. Han ville typisk deltage i operationer på fremskudt kommandopost sammen med chefen. Han stod ligeledes for psykologiske operationer, herunder orientering af lokale ved uddeling af løbesedler. De udarbejdede løbesedlerne på arabisk. Han havde ansvaret for udarbejdelse heraf. Handouts og løbesedler er synonymmer. Han deltog i planlægningen af Operation Green

Desert. Han sad i operationssektionen og deltog sammen med blandt andre Villiam Krüger-Klausen. Operationen gik ud på at hjælpe de irakiske sikkerhedsstyrker, ING og TSU, med en operation, som irakerne havde planlagt, med henblik på beslaglæggelse af våben og tilbageholdelse af mistænkte. Hjælpen bestod i, at danskerne stod for den ydre sikkerhed omkring irakernes operation. Det hang sammen med, at de irakiske styrker ikke havde kapaciteten dertil, navnlig ikke i Az Zubayr, der var et farligt "hot spot". Der var særligt mange angreb mod koalitionsstyrkerne i det område. De undlod typisk at tage derind, medmindre der var meget vigtige opgaver.

Han husker ikke noget om kvaliteten af efterretningerne, der lå til grund for operationen. Han har læst nogle af forklaringerne til auditørkorpset, men husker ikke selv nærmere herom. Han er bekendt med target folder'en, der indgik i planlægningen af operationen. Han husker, at de generelt drøftede validiteten af efterretninger, men han husker ikke konkrete drøftelser. F6 er en efterretning af ret dårlig kvalitet, men han ved ikke, om der var tale om en utroværdig kilde. Han kan ikke huske, om Anders Kærgaard gav udtryk herfor. De var forud for operationen ude at køre med den irakiske efterretningsofficer, der ikke kunne udpege målene på stedet, hvilket de drøftede, men han husker ikke nærmere om indholdet af drøftelserne.

Warning order'en blev vistnok udstedt den 22. november 2004, men han kan ikke huske de nærmere diskussioner, som ledte op til beslutningen om at iværksætte operationen. Han mindes ikke noget usædvanligt i forbindelse med planlægningen af Operation Green Desert. Han ved ikke, om der blev udarbejdet et annekset til operationsbefalingen om anvendelse af videokameraer under operationen. Han blev overrasket over at læse Anders Kærgaards forklaring til auditørrapport om PSYOPS-annekset, for det ville typisk være vidnets opgave at udarbejde et sådant annekset. Anders Staffe, Anders Kærgaard og vidnet havde alle været på PSYOPS-kursus, og nogle gange hjalp de hinanden. Han kan derfor ikke udelukke, at Anders Kærgaard kan have fået en sådan opgave på et tidspunkt, hvor vidnet enten var optaget af andre ting eller skulle hvile. Han kan ikke huske, om han bad Anders Kærgaard om at hjælpe med udarbejdelse af et PSYOPS-annekset. Han tror ikke, at der findes et sådant annekset, for det ville sædvanlig blive journaliseret. Han ved ikke, om John Dalby kunne finde på at give en ordre om udarbejdelse af et PSYOPS-annekset uden at orientere staben herom. Han ville dog blive overrasket, hvis John Dalby havde givet en sådan ordre, idet John Dalby typiske ikke arbejdede med opgaver på dette niveau.

Under operationen opholdt vidnet sig på den fremskudte kommandopost, som er afbildet i fotografiet i støttebilagssamlingens bind 2, side 120. Man havde fra posten indsigt mod et af målene, som man kan se på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 121. De holdt uden for Camp Chindit, hvor han aldrig havde været inde. Han vil tro, at afstanden fra posten til målet var i hvert fald 500 meter. De kunne ikke se, hvad der foregik. Normalt ville den fremskudte kommandopost blive placeret således, at man kan se, hvad der foregår, men samtidig således, at der er gode muligheder for at komme væk derfra, hvis der opstår behov herfor. De ledte operationen via radio. De havde ikke under operationen fysisk kontakt til irakerne.

På fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 123, kan man se vidnet og Kenneth Buhl. Man kan endvidere skimte formentlig vognkommandør Rafal Hansen. På den fremskudte kommandopost var der derudover John Dalby og Anders Kærgaard. Han erindrer ikke, om Jamal Hammoud også var til stede på kommandoposten. Under vidnets arm kan man se et kort og en operationskalke. Der ligger vist også en telefonliste eller kaldekoder. Han lyttede med på enhedernes radiomeldinger om status, placering m.v.

De udarbejdede også en journal på den fremskudte kommandostation. Journalen blev ført i hånden og blev vist sædvanligvis efter en operation afleveret i operationsafdelingen, der så skrev den ind. Den journal, der føres i lejren (TOC-loggen), føres fra vagtskifte og et døgn frem. Foreholdt journalen i tillægsekstraktens bind 1, side 424, forklarede han, at det er den journal, der skrives inde i lejren. Den dækker et døgn. Journalen i samme ekstraktbind, side 417, er samme type journal, men dækkende for døgnet forinden. Denne log kan derfor sagstens omfatte andre hændelser end én konkret operation.

Journalen i samme ekstraktbind, side 431, er journalen fra den fremskudte kommandostation for Operation Green Desert, der blev ført i hånden af chaufføren. Han kan se, at kommunikationen i meget vidt omfang indbefatter kaldetal "63", der var kaldetallet for den fremskudte kommandostation. Han ved ikke, hvad datoen på journalen den "10-02-2005" indikerer, men datoen ændrer ikke ved hans bestemte vurdering af, at der er tale om journalen fra Operation Green Desert. Journaltilførslerne går ikke ud på at nedskrive en meget præcis redegørelse for operationens gennemførelse. Det drejer sig om at få gennemført operationen. Journalen blev således ført efter bedste evne i situationen. Det kunne godt forekomme, at den person der førte journalen undervejs ville konsultere vidnet om, hvad der passerede, men det ville være helt undtagelsesvis. Journalen er derfor ikke en præcis

gengivelse af, hvorledes operationen forløb. Journalen blev ikke tilrettet efterfølgende. Kaldetal "60" var TOC'en. Kaldetal "77" var vistnok spejdersektionen, som beskyttede kommandostationen. Han vil tro, at meldingen kl. "0334" går ud på, at der var meldt klar til udkørsel fra Shaiba Log Base. Man var endvidere klar på den fremskudte kommandostation til at føre journal. Kaldetal "63" var vidnet. Meldingen kl. "0554" går ud på, at chefen for panserinfanterikompagniet melder til den fremskudte kommandopost, at ING var rykket ind. "Lad dem searche" er en besked – muligvis fra vidnet – på vegne af John Dalby. John Dalby ville gribe ind, hvis han var uenig i en besked fra vidnet. Meldingen kl. "0626" går på, at der ikke er fundet noget i moskeen. Han vil tro, at det var irakerne, der havde været inde i moskeen, og mener, at man kan fæste lid ved journalens oplysning om, at der havde været soldater inde i moskeen ved CYAN 1. Dette er en central oplysning, som man ville være omhyggelig med at notere korrekt. Han vil bestemt ikke antage, at danskerne havde været inde i moskeen, for så ville man have haft en anden kommunikation herom, idet danskerne ikke måtte gå ind i moskeen. Meldingerne kl. "0649" drejer sig om skud i deres område. Det fremgår ikke af meldingen, hvem der skød. Kaldetal "62D" var vist den efterretningsofficer, der sad placeret i en helikopter. De lyttede alle på samme radio, og denne efterretningsofficer spørger derfor om, hvor der blev skudt, for at han kunne observere i den rigtige retning fra helikopteren. De havde fået Corrunna Coy tildelt til at gennemføre operationen ved CYAN 3. Meldingen kl. "0655" går ud på, at CYAN 3 var afsluttet. Ud fra meldingen må kaldetal "77" derfor nok nærmere have været Corrunna Coys kaldetal. Meldingen kl. "0658" er fra John Dalby (kaldetal 79), der ville sikre sig, at der var styrker nok til stede til at håndtere den spændte situation. John Dalby kan have haft kontakt via mobiltelefon til de irakiske styrker. Meldingen kl. "0659" omhandler givetvis fire fanger, og der bliver spurgt til, om de kan blive kørt til Camp Chindit, hvilket der bliver sagt god for. Så det har vidnet og John Dalby i hvert fald været enige om. Han vurderer, at der er tale om fanger, som irakerne havde taget. De gik ikke op i meget præcist at beskrive i journalen, hvis fanger det var, fordi opgavefordelingen var fastlagt i operationsbefalingen. Der havde været meget præcise notater, hvis danskerne havde taget fanger. Det var der meget fokus på efter Hommel-sagen. Meldingen kl. "0730" går på, at MP'erne fik afslag på at transportere våben, som ING havde fundet. Meldingen kl. "0744" er en melding fra vidnet om, at de skulle have en prøve af krudtet til brug for analyse af, om der var tale om krudt til vejsidebomber. Meldingen kl. "0803" må være en melding fra ham om "PSYOPS MAT". Han kan ikke huske, hvad det kan have været, men det formentlig løbesedler. Meldingen kl. "0814" går vist ud på, at der var fanger, som englænderne ønskede at screene for eftersøgte, inden de "røg videre i det irakiske system". TOC'en skulle videre-

give denne besked til briterne, således at briterne kunne forberede sig på ankomsten. Der kom ikke irakiske fanger ind i den danske lejr på Shaiba Log Base. Meldingen kl. "0827" er vist en melding fra chefen for logistikkompaniet til vidnet. Den drejer sig vist om, at danskerne stillede med noget transportkapacitet til eventuel transport af fanger, men lastbilerne kom vistnok ikke i brug. Han kan ikke huske den operative detalje i meldingen. I meldingen kl. "0841" omtales chefen for ING, der var ved at trække sig ud af CYAN 1. Meldingen kl. "0842" omhandler CYAN 1, der var intet mål med betegnelsen "YAN 1". Chefen for panserinfanterikompaniet var færdig med sin opgave ved CYAN 1. De skulle tage kontakt til Shaiba Log Base. Logistikkoordinering blev håndteret fra lejren. Meldingen kl. "0848" drejer sig om udlevering af løbesedler. Meldingen kl. "0849" omhandler lastvogne til fangetransport. Man kan ikke udlede af meldingerne herom, at danskerne skulle have taget fanger. Han læser entydigt logistikmeldingerne på den måde, at danskerne hjalp irakerne i forhold til de fanger, som irakerne havde taget. Meldingen kl. "0856" er en melding fra chefen for spejdereskadronen fra CYAN 4 om, at irakerne havde taget 12 fanger. Han kan ikke læse meldingen på anden måde. Meldingen kl. "0915" drejer sig om, at den fremskudte kommandostation kørte til "East Gate" ved Shaiba Log Base. De anvendte typisk denne port, når de skulle udføre operationer for at undgå at skulle benytte hovedvagten, hvor der kunne være meget trafik.

Han vil mene, at operationen forløb planmæssigt, når bortses fra skudepisoden. Han så ikke nogen af de tilbageholdte fra CYAN 1.

Han kan ikke huske, at der skulle være blevet befalet for anvendelse af kameraer under Operation Green Desert. Han vidste godt, at de havde kameraer på hold 4, men husker ikke, at der var kameraer med under operationen. Han husker ikke, om Anders Berg Olesen og Jesper Møller-Pedersen på et tidspunkt kom forbi den fremskudte kommandostation, og har derfor ingen viden om en eventuel samtale der, eller om Jesper Møller-Pedersen medbragte et kamera. Han ved ikke, om Anders Kærgaard viste filmoptagelsen fra CYAN 4 til John Dalby. Vidnet og Anders Kærgaard boede på stue sammen, men drøftede ikke filmen. Det undrede ham, da filmen kom frem i offentligheden, at Anders Kærgaard ikke dengang havde nævnt den for vidnet. Han ringede derfor til Anders Kærgaard og spurgte ham om, hvorfor han ikke havde nævnt den dengang, og Anders Kærgaard havde svaret, at det ville han ikke fortælle vidnet. Han kan ikke vurdere, om det fremstår mystisk.

Han kan ikke huske, at der var truffet beslutning om, at fanger skulle screenes på Shaiba Log Base. Men det var et tilbagevendende diskussionspunkt i forhold til briterne, hvem der skulle gøre hvad i forbindelse med operationer. Han husker ingen drøftelser om, hvorvidt danske soldater skulle medvirke til screeningen. Hvis danskerne skulle have deltaget i screening af fanger, ville der skulle have været udstedt direktiver herom. Det ville være havde været et brud på deres retningslinjer og ikke noget, man bare gjorde.

Udlevering af løbesedler efter en operation ville typisk blive håndteret i et bilag til befalingen eller eventuelt blot i en enkelt sætning i befalingen. PSYOPS er ikke nødvendigvis en kæmpe del af en operation. Han kunne sagtens forestille sig, at der er sket en koordination, som vidnet ikke havde deltaget i. Der kunne sagtens være udstedt en mundtlig ordre om udlevering af løbesedler og om anvendelse af kameraer. Det ville ikke være sandsynligt, at en soldat på eget initiativ medbragte et af bataljonens kameraer under en operation. Jesper Møller-Pedersen ville sikkert have mandat til at beslutte selv at medbringe et kamera.

Han overvejede ikke under Operation Green Desert, om de tilbageholdte risikerede at blive udsat for tortur. Han så fangerne ved CYAN 2, hvor TSU havde taget fangerne, og han tænkte ved sig selv, at TSU var mere professionelle og disciplinerede end det lokale politi, som var meget ringe og stærk upålideligt. Han gjorde sig ingen illusioner om, at forholdene i irakiske fængsler svarede til forholdene i danske fængsler. Men han havde ikke nogen opfattelse af, at de medvirkede til en operation, hvor tilbageholdte ville blive udsat for tortur. Han ville ikke være blevet overrasket over oplysninger om tortur i irakiske fængsler.

TSU var en specialpolitienhed, som den danske bataljon vist kun samarbejdede med under Operation Green Desert. Personerne i blå jakker og kakibukser på fotoet i støttebilagssamlingens bind 2, side 87, var vistnok de briter, som fungerede som mentorer for TSU.

Udspurgt af advokat Christian F. Jensen, forklarede han, at han deltog i den missionsforberedende uddannelse på hold 4. Uddannelsen blev vist påbegyndt i begyndelsen af maj 2004 og varede fem-otte uger. De tog afsted i august 2004 til Irak. Man anvendte fuld tid på uddannelsesforløbet. Hold 3 var fortsat i Irak. De blev samlet i en gymnastiksal, vistnok i Slagelse. De læste rapporter fra hold 3 og gennemgik stabstræning. Han mener, at de blandt andet læste nyhedsbreve og dagsrapporter eller journaler, men det står ikke stærkt i hans erindring. De gennemgik vist ikke rapporter om fangebehandling, men Hommel-sagen indebar, at fangebehandling var et varmt emne. De havde fokus på, hvordan dette

skulle håndteres i praksis, herunder således at soldaterne på jorden ikke var i tvivl herom. Han kan dog ikke erindre, hvorledes dette indgik i missionsforberedelsen. De drøftede muligvis under missionsforberedelsen situationen i Irak efter Saddam Husseins fald. Det lokale politi rekrutterede lokalt. ING rekrutterede bredere i landet. Han er dog ikke sikker på, om disse drøftelser først fandt sted, efter at de var ankommet til Irak. Han opfattede TSU som en politienhed. Han er blevet skolet i krigens love, men husker ikke, om det skete under den missionsforberedende uddannelse. Hold 4 rejste til Irak, så de overlappede hold 3 og kunne gennemføre en overdragelse. Han vil tro, at staben på hold 4 omfattede omkring 40 personer.

Under udsendelsen skulle han medvirke til udarbejdelse af befalinger om operationer. Hvis der skulle tages fanger under en operation, så skulle der være en englænder med til at håndtere fangerne. De betegnede ikke denne tilrettelæggelse som "britefinten". Han oplevede dette som vanskeligt at koordinere. Hans personlige holdning var, at det for de multinationale styrkers vedkommende samlet set vel ikke kunne gøre nogen forskel, om det var en englænder eller en dansker, der tog en iraker til fange. Han er klar over, at der kunne være nogle juridiske spidsfindigheder og spørgsmål om, hvem der havde rådighed over de relevante ressourcer.

I Operation Green Desert var imidlertid et andet "set up". Under denne operation var det irakerne, der havde til opgave at tage fanger. Dette adskilte sig væsentligt fra de operationer, som den danske bataljon gennemførte på egen hånd i forhold til trusler mod koalitionsstyrkerne, hvor man inddrog englænderne til eventuelle tilbageholdelse af irakere. Under Operation Green Desert hjalp de irakerne med at gennemføre en operation, hvor irakerne selv tog fanger og behandlede disse i henhold til irakisk lov. Hvis danskerne eller englænderne tog fanger, ville det være det danske eller engelske system for behandling af fangerne, der ville gælde. De gik derfor meget op i denne sondring.

Når man talte med lokale, blev det klart, at folk bærer på ar fra og historier om krig og mishandling. Han gjorde sig ingen illusioner om, at landet og tilgangen til fangebehandling ville ændre sig over natten. Han kan ikke erindre konkrete drøftelser i den danske lejr om, hvorledes irakerne behandlede fanger, ej heller i relation til Operation Green Desert. Men hans opfattelse var, at fængslerne i Irak selvsagt ikke havde samme standard som danske fængsler. Han overværede ikke under sin udsendelse på hold 4 fangemishandling eller lignende. De drøftede på hold 4, at det lokale politi var upålideligt. Han havde en helt bestemt

oplevelse af, at koalitionsstyrkerne gjorde en positiv forskel i forhold til, hvorledes de irakiske styrker og det lokale politi behandlede lokale.

Der var stammekrige i området og stammer, som for så vidt fremstod som en mafia. Han husker ikke generelle problemstillinger om konflikter mellem sunnier og shiaer. Der var en lokal leder al-Sadr, som bekæmpede koalitionsstyrkerne. De lokales loyalitet lå først og fremmest hos familien. Da politiet rekrutterede lokalt, var dette et bekymringspunkt i forhold til det lokale politi. De havde ikke samme bekymring i forhold til ING.

Hold 4 havde vist tre efterretningsofficerer. Han kan ikke huske, om de efterretninger, som lå til grund for Operation Green Desert, tilgik operationssektionen og ikke efterretningssektionen. Han erindrer ikke en soldat ved navn Masood Vahedi. Hold 4 bestod af 450-500 personer. Foreholdt Masood Vahedis forklaring for landsretten, forklarede han, at han ikke har noget grundlag for at sige, at det var kendt, at det lokale politi, TSU og ING behandlede fanger dårligt. Han ville ikke frygte for sit liv ved at være i deres varetægt. Foreholdt sin forklaring til auditørrapport af 23. november 2012, jf. tillægsekstraktens bind 2, side 657 ff., bekræftede han, at han har gennemlæst og underskrevet rapporten. Hans forklaring om, at hele bataljonen deltog i Operation Green Desert, skal ikke tages bogstaveligt, for der var selvsagt personel, som blev tilbage i lejren for at passe på denne. Han erindrer ikke den i auditørrapporten omtalte hændelse den 11. december 2004. Han havde i sin dagbog gjort notat om rapporter fra nogle politifolk, hvilket han forklarede auditøren. Han indberettede dette til forsvarrets Hotline i 2012, fordi der på daværende tidspunkt i 2012 var stor polemik om videooptagelser fra Operation Green Desert. Han antager ikke, at dagbogsnotatet vedrører behandling af fanger fra denne operation.

Han vil tro, at han under Operation Green Desert var kortvarigt ude af den pansrede mandskabsvogn. De sad i en M113. Han husker ikke, om det var koldt. PSYOPS favner generelt ret vidt. På hold 4 drejede det sig typisk om udlevering af løbesedler og sikring af ensartet kommunikation til de lokale. Teksterne på arabisk blev i et vist omfang tilpasset den konkrete operation. Han husker ikke at have udarbejdet et PSYOPS-anneks til Operation Green Desert og har derfor ingen mening om Jesper Møller-Pedersens forklaring for landsretten om, at han medbragte et kamera under operationen, blandt andet fordi det kunne indgå som et element i mitigerings. Han opfattede diskussionen i 2012 om, hvorvidt der havde været kameraer på hold 4, som absurd, for han vidste, at holdet var udstyret med et antal kameraer. Han havde på daværende tidspunkt ikke nogen viden om, hvorvidt man

havde medbragt kameraerne under Operation Green Desert. En eventuel ordre om anvendelse af kameraer under en operation kunne godt gives mundtligt.

Foreholdt Frago 284, amendment 1, Rules of engagement, jf. ekstraktens bind 5, side 388, forklarede han, at det ikke ville være et unaturligt sted at indsætte eventuelle bestemmelser om screening af fanger.

Meldingen i journalen for den fremskudte kommandopost, jf. ekstraktens bind 5, side 447, kl. "0842", omhandler formentlig den transportstøtte, som danskerne stillede med for det tilfælde, at irakerne ikke havde den nødvendige transportkapacitet. Han kan ikke ud af meldingen udlede, at det var "88", der udførte fangetransporten, eller om fangerne blev kørt på irakiske køretøjer. Man kan ikke sætte lighedstegn mellem en melding fra en dansker om, at en handling udføres, og at det hermed også er den danske enhed, der har udført handlingen.

Retten midlertidigt hævet kl. 12.08.

Retten sat på ny kl. 13.00.

Sagsøger 14 og Allan El-Zayat havde forladt retsmødet.

Som vidne mødte Morten Adler Holmstrup.

Der fremlagdes Værnsfælles Forsvarskommandos brev af 26. februar 2018 vedrørende ophævelse af vidnet Morten Adler Holmstrups tavshedspligt med nærmere angivne begrænsninger. Retsformanden gennemgik indholdet af brevet og formanede vidnet behørigt på baggrund heraf.

Morten Adler Holmstrup forklarede blandt andet, at han, før han blev næstkommanderende i bataljonen, var ansat i planlægningsstaben i Forsvarskommandoen. Han havde endvidere forud derfor på Forsvarsakademiet undervist officerer.

Som næstkommanderende på hold 4 havde han ikke et særskilt ansvarsområde. Han skulle kunne træde i stedet for chefen, hvis det blev nødvendigt. Han kom godt ud af det med John Dalby. De havde et tæt samarbejde. Efter at irakerne fik deres suverænitet tilbage,

blev opgaven for hold 4 at mentorere de irakiske styrker, så de kunne overtage sikkerhedsopgaverne i landet. De skulle samtidig bidrage til at opretholde sikkerheden i den udstrækning, de irakiske styrker ikke havde kapaciteten dertil.

Mentorering og monitorering af de irakiske styrker indebar, at de danske styrker skulle danne sig et indtryk af, hvilket niveau de befandt sig på, og rådgive og vejlede irakerne om, hvordan de kunne forbedre sig. Det forudsatte, at man først opnåede deres tillid, så de var modtagelige for råd og vejledning. De skulle mentorere 601 og 602 ING og det lokale irakiske politi inden for det danske område. Den danske bataljon skulle ikke mentorere TSU. Denne opgave varetog det britiske militærpoliti.

En lægmand vil formentlig godt kunne kende forskel mellem på den ene side råd og vejledning i forbindelse med mentorering og på den anden side ordrer givet i et kommandoforhold. Det vil selvfølgelig forudsætte, at man forstår sproget og de faglige termer.

Forevist Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/IRAK punkt 2.2, 4. afsnit om "coordinating authority", jf. tillægsekstraktens bind 1, side 51, forklarede han, at det i relation til f.eks. Operation Green Desert betød, at når de danske styrker havde etableret ydre ring, så ville de give besked til irakerne om, at de nu kunne iværksætte deres fase. De kunne ikke give irakerne befalinger om f.eks., hvilke huse de skulle afsøge. Den britiske brigade bestod af tre battlegroups: to britiske og den danske bataljon. Den britiske brigade kunne udstede befalinger til den danske bataljon (operativ kontrol).

Situationen i det danske ansvarsområde var god og stabil, da hold 4 ankom til Irak. Sikkerhedssituation tillod dem at køre rundt i området i mindre køretøjer, og de kunne også besøge lokale markeder for at købe mad og drikke. Begivenheder i Bagdad fik imidlertid også betydning i Basra-området, og sikkerhedssituationen forværredes. Risikoen for vejsidebomber blev forøget. Shaiba Log Base blev også udsat for raketangreb. De tog dog ikke raketangrebene meget alvorligt. De vidste ikke, hvem der placerede vejsidebomber. De havde nogle formodninger, men det var vanskeligt at fastslå, når de ikke greb nogen på forsk gerning. Det var personer, som ikke bar uniform, hvilket medførte en stigende mistillid blandt soldaterne til de lokale.

Der var en del væbnede kampe imellem irakiske klaner og stammer. Han oplevede på en opgave at blive fanget i sådan krydsild. I det omfang, hvor sådanne træfninger udgjorde en

fare for lokale og den almindelige sikkerhed, søgte de at gribe ind, hvis det var muligt. Men ofte hørte de først om sådanne træfninger efterfølgende.

Han besøgte aldrig irakiske fængsler, men har set fængselsceller i irakiske politistationer. Det var meget primitive celler, som mindede om, hvad man kunne se i en westernfilm. De var typisk ikke udstyret med senge. Om sommeren kunne det imidlertid forekomme, at irakere valgte at sove på jorden udenfor, fordi det var det mest kølige sted at sove. Han har ikke kendskab til fængsler i Basra by.

I forhold til de irakiske bataljoner var opgaven med mentorering og uddannelse at få officererne i tale, så de kunne uddanne deres egne styrker. TSU var veluddannet. Der var lagt tyngde i denne styrke, fordi man fra amerikansk og britisk side ønskede at uddanne nogle sikkerhedsenheder, der var i stand til at udføre de hårdeste opgaver selv, f.eks. at fange tidligere krigsforbrydere. Dernæst rangerede i faglig dygtighed ING, der havde en del gode officerer med erfaring fra krigen mod Iran. De skulle dog løftes fra en gammel doktrin over til en mere moderne tankegang. Det lokale politi var en broget flok med nogle få veluddannede officerer. Flere af politiofficererne kom fra andre områder i Irak og havde intet forhold til de lokale. Han mener ikke, at nogen af disse styrker, TSU, ING eller lokalt politi, havde ry for at mishandle fanger.

Hold 4 blev generelt modtaget godt af de lokale, når de var ude i området. De blev mødt af gæstfrihed, vel også fordi lokalbefolkningen faktisk ønskede fred og ro i landet.

Der er vel altid en vis konkurrence mellem forskellige sektioner i en stab, men stabens forskellige enheder er afhængige af hinanden i forbindelse med planlægning af operationer. Helt overordnet set var samarbejdet i staben på hold 4 godt, men det kunne godt have været bedre. Man skal huske på, at staben først var blevet samlet i april 2004. Under udsendelsen opbyggede de samarbejdsrelationerne internt i staben, men der kunne også være enkeltpersoner, som søgte at suboptimere for sin egen enhed. Han oplevede ikke, at der var uenighed mellem sektionerne i staben om, hvorvidt en operation skulle gennemføres, men der kunne være uenighed mellem operationssektionen og efterretningssektionen om, hvilke hensyn der skulle vægtes højest i vurderingen af, om en operation skulle gennemføres. Dette ville resultere i forskellige løsningsmuligheder, på hvilket grundlag chefen så måtte træffe en afgørelse. Sat på spidsen kunne det indebære en afvejning af hensynet til uddannelse og mentorering over for betydningen af et spinkelt efterretningsgrundlag.

Han har ikke hørt om, at tilfangetagne fra Operation Green Desert skulle være blevet slået og sparket, før der blev skrevet om det i pressen. Han havde ikke deltaget i planlægningen eller gennemførelsen af operationen. Den 24. november 2004 ankom han til Kuwait for at blive samlet op og kørt til den danske lejr i Irak. Han havde været hjemme på orlov. Han blev indkvarteret i Kuwait og blev samlet op ved grænsen mellem Irak og Kuwait den 25. november 2004 omkring kl. 12.00 af en dansk patrulje, der havde deltaget i Operation Green Desert. Turen varede en times tid, og han blev undervejs opdateret på, hvad der var sket, og hvad soldaterne havde oplevet. De fortalte ikke noget om, at tilbageholdte skulle være blevet slået og sparket. Han kan ikke huske, om soldaterne var fra spejdereskadronen eller panserinfanterikompagniet.

I lyset af Hommel-sagen var de meget opmærksomme på at forklare soldaterne på hold 4, at de skulle overholde reglerne i ”soldatens kort” til punkt og prikke. De ca. 500 danske soldater skulle dække et areal på størrelse med Jylland. Derfor var der et væsentligt hensyn at tage til ressourceforbruget. Danskernes primære opgave var mentorering og sikkerhed, og disse opgaver kunne man ikke udføre, hvis man samtidig tog et stort antal fanger. Briterne havde i modsætning til hold 4 ”search and arrest teams”, som kunne håndtere sådanne aktiviteter. Hele formålet med Operation Green Desert var, at irakerne selv skulle gennemføre operationen. Der var således ikke tale om nogen finte i forbindelse med denne operation.

Hold 4 havde ikke nogen combat camera teams. I 2004 havde enhver soldat et digitalt kamera. I efterretningssektionen havde man et ønske om at få rådighed over et videokamera. Han var ikke bekendt med, at bataljonen rådede over videokameraer. Jesper Møller-Pedersen kunne vel godt træffe beslutning om at medbringe et videokamera under Operation Green Desert, men han kan ikke helt se, hvad formålet hermed skulle være. Han har ikke været med til i andre sammenhænge at befale brug af combat cameras. Han blev først opmærksom på, at der var foretaget en filmoptagelse under operationen, da filmen blev offentliggjort i 2012.

Han vil ikke mene, at danske soldater har foretaget eller medvirket til screening af tilbageholdte under Operation Green Desert. En sådan opgave skulle i givet fald have været beskrevet i befalingen. Den danske bataljon rådede ikke over hunde. Han ved ikke, om de tilbageholdte blev udsat for intime kropsundersøgelser i forbindelse med screening.

Han er bekendt med End of Tour rapport for hold 4, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 501 ff. Han havde modtaget den i udkast til kommentering. En sådan rapport indeholder en opsummering af forløbet med forslag til eventuelle forbedringer. Foreholdt, at John Dalby har forklaret for landsretten, at det var hans vurdering, at Operation Green Desert medvirkede til et fald i antallet af vejsidebomber, bekræftede han, at dette også er hans vurdering. Han mener ikke, at Az Zubayr generelt betragtet var et farligt sted. Der var i området grupperinger, som var fjendtligt indstillet over for koalitionsstyrkerne. Helt overordnet betragtet oplevede han udviklingen i området som positiv, men der var et stigende antal af "anti iraqi forces". Rapportens beskrivelse i pkt. 3.1.4 af 601 og 602 Iraqi Army Battalion er retvisende. TSU er uomtalt i rapporten, fordi de havde haft meget lidt at gøre med TSU. Den danske bataljon havde ingen relation til TSU ud over, at TSU havde deltaget i Operation Green Desert. De trænede ikke irakerne i, hvordan irakerne skulle tilbageholde personer. Punktet indeholder en kritik af den begrænsning, der lå i begrebet "co-ordinating authority", som begrænsede danskerne i mulighederne for at vise irakerne, hvordan en operation korrekt skulle gennemføres, og som ligeledes ville vanskeliggøre en koordineret indsats i en eventuel kampsituation. Denne kritik blev nok skrevet med en hærførers optik, og det ville have forudsat et andet magtanvendelsesdirektiv, hvis der skulle have været et enstrengt kommandoforhold også i forhold til de irakiske styrker. Han drak en ekstra kop kaffe med John Dalby, da de to internerede under dansk tilsyn, der er omtalt i rapportens pkt. 7.2.2, var blevet løsladt. Rapportens liste over særlige hændelser er sikkert udarbejdet på baggrund af de oplysninger, der forelå i bataljonen. Det ville have fremgået af dette punkt, hvis hold 4 havde taget fanger under udsendelsen.

Udspurgt af advokat Christian Harlang forklarede han, at han ikke kan huske, hvad der står i det sortmarkerede afsnit i rapportens punkt 7.2.2, jf. tillægsekstraktens bind 1, side 520. Egentlige tilfangetagelser skulle i henhold til direktivet rapporteres umiddelbart til HOK og ville derfor stå i rapportens liste over særlige hændelser.

Han var første gang i Irak i forbindelse med en "fact finding tour" i maj 2004. Han opholdt sig i landet i godt og vel en uge. De boede i Camp Eden. Han påbegyndte sin orlov under udsendelsen på hold 4 den 28. eller 29. oktober 2004.

Den missionsforberedende uddannelse inden udsendelsen gik ud på, at hold 4 blev samlet i de enheder, som personerne skulle indgå i. Chefen blev samlet med sin stab i Slagelse.

Herefter blev man uddannet, således at man var klar til den rolle, man under udsendelsen skulle påtage sig. De blev også undervist i irakisk kultur, herunder "do's and dont's" under ophold i Irak. Der blev ikke undervist i, hvorledes irakerne behandlede deres fanger. De havde drøftelser om, hvordan danskerne skulle håndtere eventuelle tilbageholdte. Der var med Hommel-sagen in mente et ekstremt fokus på, at retningslinjerne skulle følges til punkt og prikke. Tidligere hold havde haft til opgave at håndhæve lov og orden. Med magtoverdragelsen til irakerne var dette nu i udgangspunktet irakernes opgave. Hold 4 måtte ikke overdrage tilbageholdte til irakiske styrker. De skulle overføres til englænderne. Magtanvendelsesdirektivet af 25. august 2004, jf. ekstraktens bind V, side 188 ff., blev gjort til genstand for intern distribution, og militærjuristen Kenneth Buhl fik til opgave at vurdere, om der var noget, som gav anledning til særlige tiltag på hold 4.

Han havde været på politistationer nord for Al Hartha og i Al Hartha, hvor cellerne var meget primitive. De kunne for så vidt komme og gå på politistationerne, som de ville. Forvist organisationsdiagram vedrørende "Police Stations Sector 1" forklarede han, at den eneste af de oplistede politichefer, han havde mødt i denne sektor, var Col. Aiden Jabber Kareem. Der var politifolk, som kunne "købes for meget små penge". Det danske ansvarsområde omfattede adskillige politisektorer. Han havde ikke samarbejde med politi i sektor 1, men havde at gøre med politistationer nord for Basra by. Sektor 2 dækkede det sydlige distrikt. Sektor 4 var et af de distrikter, han var i. Han havde primært at gøre med Al Hartha. Han havde ikke noget kendskab til, at dele af politiet skulle have tilknytning til lokale militser. Briterne, der aflønnede de lokale politifolk, havde på et tidspunkt gennemført en proces, der gik ud på at skille sig af med politifolk, der var tilknyttet militser. Han har ikke kendskab til, at Nasir Hamood Habsy i Umm Qasr skulle være tilknyttet en militser.

Den 25. november 2004 om aftenen blev der afholdt en intern debriefing i staben, hvor man gennemgik forløbet i Operation Green Desert. Det skete under ledelse af John Dalby. Enhederne gennemgik, hvad der var sket under operationen, og søgte at pege på, hvor der var plads til forbedringer. Omkring den 28. november 2004 var der endvidere en debriefing, hvor de irakiske enheder deltog i en gennemgang af forløbet fra start til slut. Irakerne modtog feedback på operationens forløb. Der blev ikke peget på problemer med fangehåndtering. Tværtimod blev de rost for forløbet ved to mål, hvor blandt andet TSU havde været inde. Sagen blev først aktuel på ny den 7. december 2004, da der blev offentliggjort artikler i en lokal avis. John Dalby indkaldte til et møde den 8. december 2004 med de ira-

kiske chefer, hvorunder han konfronterede dem med anklagerne og meget tydeligt sagde, at hvis der var hold i dem, så ville det fortsatte samarbejde ophøre.

Irakerne havde vist været utilfredse med, at englænderne under Operation Green Desert på et mål havde stillet med et "search and arrest team", fordi de opfattede det som en desavouering af den irakiske indsats. "Search and arrest" tog briterne og irakerne sig af. Danskerne havde ikke uddannede "search and arrest teams", og han har ikke hørt om, at de deltog i egentlige anholdelser eller tilbageholdelser.

Foreholdt Post Operation Report af 29. november 2004, pkt. 3.3, jf. ekstraktens bind V, side 497, forklarede han, at "search and arrest phase" dækker en fase med flere aktiviteter.

Forevist Frago 284, amendment 1, pkt. 3, litra i), jf. tillægsekstraktens bind 1, side 388, forklarede han, at punktet formentlig omfatter danske MP'ere. Den danske bataljon bestod både af danske og engelske enheder, hvorfor bemærkningen i Post Operation Report om, at DANBAT i konsekvens af "last minute changes" blev involveret mere i "search and arrest phase itself" også kunne vedrøre de britiske enheder, der var underlagt DANBATs kommando.

Sagen udsat til fortsat hovedforhandling den 19. marts 2018 kl. 9.30.

Sagen drøftedes.

Retten hævet kl. 15.30.

(Sign.)

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den